

O načrtu zakona zoper nečedno tekmo.

Dr. E. Pajnič.

Načrt zakona »protiv nepoštene utakmice« je bil izdan v pozni jeseni leta 1928 na pobudo našega ministrstva trgovine in industrije. Dokaj obširni novi zakon o nečedni tekmi je po načrtu, priključenem obrazloženju, ne le radi razvoja gospodarskih razmer v moderni državi potreben, marveč je naša država po mednarodnih veljavnih dogovorih¹ naravnost obvezana, da ustvari tak zakon v zaščito solidne trgovine in industrije. Sledila bo naša država zgledu drugih držav² z ustvaritvijo takega zakona in naravno je, da uporabljamo načrt vsa že pridobljena izkustva na tem polju. Važni so bili, kakor je v »obrazloženju« poudarjano, za izdelavo načrta že veljavni zakoni te vrste Nemčije, Avstrije³ in zlasti Češkoslovaške.⁴

Pred podrobnim razpravljanjem o vsebini načrta zakona o nečedni tekmi, moramo si biti na jasnem, katere pravne dobrine (objekt zaščite) in katere fizične ali pravne osebe (subjekt zaščite) naj ščiti novi zakon s svojimi določbami.

V poljudnem smislu govorimo večinoma o nečedni tekmi tedaj, kadar hočemo označiti delovanje, ki si stavlja za cilj, polastiti se na način, ki ne ustreza povse načelom dobre vere in poštenja, v obrti in trgovini onih uspehov dobrega slovesa in ugleda, katere si je v poštenem, vztrajnem delu pridobilo kakšno podjetje. Že tu se mora reči, da gre naš načrt po zgledu češkoslovaškega zakona o nečedni tekmi preko cilja drugih podobnih zako-

¹ Mednarodni dogovor v obrano obrtne svojine v Parizu 20. marca 1883, ki ga je podpisala tudi Srbija ter naknadno tudi naša kraljevina. Po svetovni vojni so nalagale mirovne pogodbe premaganim državam (n. pr. čl. 226 senžermenske pogodbe republiki Avstriji), da ustvarijo podobne zakone. Gorenji dogovor je poslednjič bil revidiran v Haagu 6. novembra 1925.

² Nemčija 27. maja 1896 in 7. junija 1909; Grška 8. januarja 1914 (12. novembra 1927); Ogrska zak. čl. V. iz l. 1923; Norveška 7. julija 1922; Finska 8. februarja 1924; Danska 29. marca 1924; Poljska 2. avgusta 1926; Švica 2. novembra 1927.

³ Avstrija: Bundesgesetz vom 26. September 1923 gegen den unlauteren Wettbewerb No. 531 B. G. Bl.

⁴ Češkoslovaška: »Zakon proti nekalé soutěži« z dne 15. julija 1927, št. 111 Zb. z. O proizvodnih oznakah je veljal v Češkoslovaški že prej zakon 20. decembra 1923, št. 5 Zb. z. ex 1924.

nov, ki ščitijo zgolj obrtno trgovski promet, ko se ozira na gospodarski promet vobče.⁵

Načrt sicer pojasnjuje⁶ pojem tekmovalca (»takmičara«), ne pa tekme (»utakmice«) same. Kot slednjo bi bilo označiti delovanje, ki meri na to, da se poleg drugih podjetnikov⁷ vzdržuje oddaja robe ali del lastnega podjetja ali pa vskračuje taka oddaja po drugih podjetnikih (tekmovalcih-konkurentih). Slednji smoter je blizu da v vseh⁸ primerih nečedne tekme v načrtu v misel vzet kot tak, proti kateremu je potrebna zakonita zaščita. Kako je to izraženo v načrtu, o tem govorimo pozneje.

V pošteve prihajajo zgolj dejanja (ne opuščanja) pridobitnega poslovanja v namenu tekmovanja; kar stori odjemalec kot tak brez slednjega namena, ni merodavno. Krivec pa je lahko poljubna oseba (»Kdor...« ali »Lice«...), le da ravna v opisani nameri.

Zaščiten je tekmovalec in le posredno odjemalec z malo izjemo, o kateri še govorimo nižje. Pod tekmovalcem (»takmičarom«) je po čl. 58 nač. razumeti vsakega podjetnika, ki proizvaja ali prodaja blago iste ali podobne vrste ali vrši dela iste ali podobne vrste ali pa vobče deluje kot podjetnik v isti ali slični pridobitni panogi.⁹ Predmet zaščite pa so blago (roba) ali dela, katerih poimovanje pojasnjuje odstavek drugi čl. 58 nač.

Načrt govori o »nepoštenu« tekmi. Bodoči zakon pa naj prepoveduje dejanja, ki na sebi često niso nepoštena in ki v nekaterih primerih v etičnem oziru toženca niti ne obremenjujejo. Ne zdi se nam torej primerno, kar splošno govoriti o »nepoštenih« tekmi in uporabljamo zato v tem spisu izraz nečedne tekme.

Tehnično je načrt zgrajen prav v tej sistematiki in obliki, kakor češkoslovaški zakon o nečedni tekmi. Praktični pravnik bodočega

⁵ (Iz »Obrazloženja« k načrtu) »Ovim se hoće podvući, da se dela nepoštene utakmice mogu učiniti ne samo u trgovačkom saobraćaju (»geschäftlicher Verkehr«), nego u svima granama privrede.«

⁶ Čl. 58. nač.: »Podu takmičarom podrazumeva se svaki preduzetnik, koji robu iste ili slične vrste proizvodi ili prodaje ili vrši radove iste ili slične vrste ili uopšte radi kao preduzetnik u istoj ili sličnoj privrednoj grani.«

⁷ (Iz »Obrazloženja«): »Nema sumnje, da se podrazumeva pod preduzetnikom svako lice, koje samostalno zaradjuje u privredi u najširem obimu, dakle i u poslovima slobodne profesije.«

⁸ Drugače n. pr. v čl. 12 nač. (Zloraba opreme i zunanje ureditve tujega podjetja).

⁹ § 14 avstr. z. o n. t.: »... von jedem Unternehmer, der Waren oder Leistungen gleicher oder verwandter Art herstellt oder in den geschäftlichen Verkehr bringt (Mitbewerber).«

zakona ne bo sprejel s posebnim veseljem. Preobložen je namreč s kazuističnimi določbami, posegal bo v materialno, državljansko in kazensko pravo, v civilnopravdni in kazenski postopek, v izvršilni red in zakon o tisku. Vse to njegove uporabe radi težkega pregleda ne bo olajšalo. K temu pa je pripomniti, da je pač na eni strani obvezana naša država, da ustvari tak zakon, in da vplivajo po drugi strani tudi domači gospodarski krogi na njegovo vsebino ter obliko v toliki meri, da so potisnjeni pravniški krogi s svojimi željami in nasveti v drugo vrsto. Sicer pa naš načrt ni po zunanji obliki ter vsebini prav nič slabši nego podobni, že veljavni zakoni te vrste drugih držav, da, še boljši v marsičem kakor njegov vzorec češkoslovaški zakon o nečedni tekmi.

Obrazložjenje k načrtu zakona o nečedni tekmi navaja, da naša država doslej nikakor ni bila brez predpisov v zaščito solidnega pridobitnega prometa. Glede teh zakonitih predpisov govori načrt (čl. 64, odst. 1. nač.) izrečno le o čl. 146, 151 in 154 zakona o zaščiti industrijske svojine z dne 17. februarja 1922, ki jih stavi izven veljave z dnem, ko stopi v moč zakon o nečedni tekmi.¹⁰ K temu pa pripominja načrt glede drugih zakonskih predpisov, ki so še v veljavi, da zgube svojo pravno moč toliko, kolikor nasprotujejo novemu zakonu (čl. 64).

Omeniti je treba že tukaj, da odreja čl. 37 nač., da se kaznujejo pregreški nečedne tekme le tedaj po tej določbi, kolikor jih ni moči kaznovati po še strožjih določbah drugih veljavnih zakonov. Tu ima načrt predvsem v mislih naš edinstveni kazenski zakonik. Že s kleveto, to je z iznašanjem ali prenašanjem neresničnih vesti je moči škodovati ne le časti, marveč tudi »privrednemu« kreditu, ki je prav za prav le ugled, ki ga uživa podjetnik. Na drugem mestu kazenskega zakonika očrtava se kot kaznivo zlobno oškodovanje kredita.

Kaznivo je tudi označevanje blaga z neistinitimi nazivi, pripisovanje neistinitih svojstev robi ter prodaja ali ponujanje takega blaga. Nad vse zanimiva je posebno še določba, ki slove v slovenskem besedilu nekako takole: »Kdor z zvitim izmišljanjem, prevarnim govorjenjem ali z drugimi nečastnimi sredstvi zoper prodajalca odvrača kupce v trgovini ali prometu od nameravanega kupovanja blaga pri dotičnem prodajalcu, naj se kaznuje...«

Po kazenskem zakonu bodo zaščitene tudi v korist podjetij važne trgovske in obrtne tajnosti.¹¹

¹⁰ Prim. tudi čl. 148 zak. 27. aprila 1928 o izmenama i dopunama zakona o zaščiti industrijske svojine.

¹¹ Čl. 52 do 64, zlasti 62 zakona o tisku. — §§ 301, 335, 342, 367, 368 kaz. zak. z dne 27. januarja 1929, Sl. Nov. št. 33-XVI. z dne 9. februarja 1929 (Ur. l. št. 310/74).

»Obrazloženje« k načrtu našteva še celo vrsto pri nas v Sloveniji (in Dalmaciji) ter (n. pr. zakon o pobijanju draginje) tudi v celi državi veljavnih zakonov, vsebujočih deloma tudi kazenske določbe.¹² Tičejo se ti zakoni ne samo ponareje raznega užitnega blaga, temveč prepovedujejo tudi prevarna oznamenila blaga. Načrt stoji očitvidno na stališču, da gorenje določbe ne ščitijo zgolj konsumenta, temveč tudi producenta ali pa prodajalca, ki proizvajata ali prodajata pristno dobro blago pod njega pravim oznamenilom. »Obrazloženje« pravi, da se osobito teh zakonov tiče klavzula odstavka 2, čl. 64, o kateri smo zgoraj že govorili.¹³

Pa tudi obilo materialnopravnih določb državlanskega prava imamo že sedaj, ki urejujejo tekmovanje podjetnikov v pridobitnem gospodarstvu. Obrazloženje samo meni, da bi bilo moči sebi razne oblike nečedne tekme zabraniti obče z enim predpisom, kakor se je to zgodilo s čl. 1382 code civil.¹⁴ Ravno na podlagi te določbe je v Franciji, Italiji in Belgiji že stalna judikatura (v Franciji že od leta 1830) o vseh važnih vprašanih nepošterne tekme.

Naš § 1295, odst. 2 o. d. z. pravi, da je tisti, ki drugemu prizadene škodo na način, ki greši zoper dobre šege, za to odgovoren. Še zanimivejša je določba § 1330, odst. 2 o. d. z., ki prepoveduje razširjanje dejstev, ki so nevarna drugemu za kredit, pridobitek ali za napredek in ki so mu bila znana ali morala biti znana kot neresnična.¹⁵

Opozoriti bi še bilo na okolnost, da je po veljavnih zakonitih predpisih tudi še zaščiteno podjetnikovo ime, firmiski ali obrtni naziv.¹⁶

¹² Zak. o pobijanju draginje 30. decembra 1921, Sl. Nov. br. 5/1922 s pravilnikom za izvršenje od 7. septembra 1922. Avstr. zakoni: 16. jan. 1896 drž. zak. št. 89 ex 1897 o prometu z živili itd.; 25. oktobra 1901 drž. zak. 26 iz l. 1902 o prometu s surovim maslom in nadomestki; 17. marca 1907 drž. zak. št. 102 o krajevnem izvoru hmelja; 12. aprila 1907 drž. zak. št. 210 o prometu z vinom itd.

¹³ Čl. 64 nač.: Stupanjem na snagu ovog zakona gube važnost propisi čl. 146, 151 i 154 zakona o zaštiti industrijske svojine od 17. februara 1922. god. — Istotako gube pravnu moč oni propisi zakona ostalih na snazi, koji su u opreci sa kojim propisima ovog zakona.

¹⁴ At. 1382 Code civil: Tout fait quelconque de l'homme qui cause à autrui un dommage, oblige celui par la faute duquel il est arrivé à le réparer.

¹⁵ § 800 in sl. opštega gradj. z. za Srbijo; §§ 824, 826 nemškega držav. zak.

¹⁶ Čl. 12 in nasl. nač. (Zloupotreba obeležja i spoljašnjih uredjenja tudjeg preduzeča). — Čl. 27. trg. zak.; §§ 46—48 obrt. r.; § 430 o. d. z.;

Bodoči zakon o nečedni tekmi nima namena, da nadomesti vse te določbe, često jih le dopolnjuje, včasih pa jih vendar kot *lex specialis* naravnost spravlja ob veljavo. Prilika bo, pokazati v nadaljnjem razmišljanju, da utegne v praksi povzročiti težave sočasna veljava zakonitih določb, ki zasledujejo iste ali podobne pravne smote.

Razumljivo je, da je češkoslovaška vlada predlagala prvotno v dopolnitev že obstoječih zakonitih določb v obrambo zoper nečedno tekmo le eno določbo, to je takozvano generalno klavzulo v tej obliki, kakor jo vsebuje tudi naš načrt v čl. 1.¹⁷ Tudi naše naziranje je, da bi bilo moči izhajati zgolj s tako določbo v zvezi s že veljavnimi, gori omenjenimi zakonitimi predpisi in da bi bilo tako popolnoma ugodeno vsem potrebam za zaščito solidnega pridobitnega gospodarstva.

I.

V poglavju prvem (I. »Grajanska pravna zaščita«) ugotavlja načrt najprej vse oblike nečedne tekme. Pripomniti je, da sledi načrt pri tem, kar se tiče zunanje uredbe zakona, povse vzorcju češkoslovaškega zakona, ki tudi deli strogo¹⁸ določbe kazensko-pravnega značaja od civilnopravnih. Kazenskopravne določbe se sklicujejo pa na one v prvem poglavju, ki so torej največje važnosti.

Na čelu (čl. 1.) je generalna klavzula. Ta naj obsega vse one primere nečedne tekme, ki jih naslednje določbe posebej ne opisujejo. Bitveni znaki te splošne določbe so, da se izvrše taka dejanja v gospodarskem prometu, da nasprotujejo dobrim šegam in da so sposobna oškodovati sotekmovalca.

Kakor pravi »obrazložjenje« k načrtu, bi ostal glede na izredne zmožnosti, ki jih prikazuje v življenju nečedna tekma, ko hodi vedno nova pota, zakon brez te generalne določbe nepopoln. Značilno je, da je avstrijski načrt zakona o nečedni tekmi iz leta 1911

§§ 17, 33 srb. gradj. zak.; §§ 54, 64 toč. 2 in 146 zak. o zaščiti industr. svojine.

¹⁷ Čl. 1.: Protivu svakoga lica, koje u privrednim poslovima učini delo protivno dobrim običajima u utakmici, koje bi moglo oštetiti jednog utakmičara, mogu se preduzeti ovim zakonom predvidjene mere u cilju sprečavanja izvršenja toga dela i odstranjenja nekorektnog dejstva prozrokovanog istim delom. Naknada delom počinjene štete može se tražiti od lica, koje je znalo ili moralo znati da svojim delom nanosi štetu drugom utakmičaru.

¹⁸ Avstrijski zakon o neč. tekmi navaja skupno civilnopravna in kazenskopravna dejstva.

odklanjal to določbo, pravtako je ni vseboval nemški zakon te vrste iz leta 1896. Seveda odkriva prav ta generalna klavzula vse slabe strani bodočega zakona, pa je vendar le potrebna in to celo, če vzamemo v obzir že veljavno določbo § 1295 odst. 2 o. d. z. Vse one primere nečedne tekme, katerih ne opisujejo naslednje določbe načrta, bo mogoče podvesti pod generalno določbo čl. 1. nač., seveda le tedaj, če nasprotuje ravnanje dobrim šegam¹⁹. Čl. 1. nač. ima torej napram posebnim določbam zakona o neč. tek. subsidiarno veljavo. A velja tudi, da bo ta določba kot *lex specialis* izpodrinila v primerih nečedne tekme *lex generalis* § 1295 odst. 2. o. d. z. Ta okolnost ima dalekosežni pomen, če se uvažuje, da nastopi zastaranje odškodninskega zahtevka po obč. drž. zakoniku šele v treh letih, po čl. 24 nač. pa v večini primerov že v šestih mesecih²⁰.

Nastopno naštevaje oblik nečedne tekme je taksativnega značaja v toliko, ker nastopi uporaba čl. 1. le tedaj, če dotično ravnanje nasprotuje dobrim šegam, kar v nižje navedenih primerih ni vsekdar potrebno in se posebej tudi ne poudarja.

Govoriti je treba najprej o n e č e d n i («nepošteni») r e k l a m i (čl. 2 nač.). Bistveni znaki take reklame so javno izvršene ali razširjene navedbe (navodi); te navedbe se morajo nanašati na razmere lastnega ali tujega podjetja; morajo imeti sposobnost, da povzročijo prevaro in tako neko prednost v prid podjetju, katerega se tičejo te navedbe, v škodo drugih tekmovalcev.

Pripomnili bi tu, da pravi sicer mnogo neokretnejša oznaka nečedne reklame v avstrijskem zakonu o n. t. mesto besed našega načrta o gorenjih navajanjih: »kjer su sposobni da izazovu prevaru i time ovom preduzeču u utakmici doprinesu neko preimučstvo na štetu drugih utakmičara«, da morajo biti taka reklamna navajanja n e r e s n i č n a in sposobna, da vzbujajo zmotno domnevo o posebno ugodni ponudbi. Zdi se nam, da je v tem slednjem pogledu besedilo avstrijskega zakona o neč. tek. skoro boljše kot ono češkoslovaškega zakona in našega načrta, kajti lahko si je misliti, da se kdo posluži umazane reklame če tudi v š k o d o (in ne v korist) lastnega podjetja zgolj zato, da škoduje v prvi vrsti tujim podjetjem. Šele po eni poznejših določb čl. 4 nač. v zvezi z odstavkom šestim čl. 2 nač. je jasno, da je pod navedbami (navodi) umeti tudi take, ki so izražene po podobah ali zunanji opremi. Zaradi

¹⁹ Po odločbi vrhovnega sodišča na Dunaju z dne 22. decembra 1926, Ob. I. 1037/26 ravna zoper dobre šege le tisti, ki hoče prepovedani uspeh doseči (Jurist. Blätter leto 1927, str. 6 in 92).

²⁰ Dr. E. Adler: Die Generalklausel des Gesetzes gegen den u. W. Ger. Z., leto 1925, str. 33.

preglednosti bi moral šestemu odstavku čl. 2 nač. biti takoj priključen tretji odstavek čl. 3 nač. ki govori o tem, da se nanašajo predpisi o nečedni reklami tudi na navedbe s pomočjo svetlobne ali fonetične reklame. Mislimo pa, da ni potrebna ta podrobna razlaga kot sama ob sebi razumljiva. Odobravati je treba, da govori ta določba o navedbah glede prilik lastnega in tujega podjetja, kajti s tem je zadostno jasno rečeno, da more tudi druga oseba, (ki ni sotekmovalec,) storiti dejanja v svrhu nečedne reklame. Prav tako poudarja načrt (drugače kakor podobna določba avstr. zak. o. n. t., ki zahteva, da morajo biti navedbe neresnične), da utegnejo tvoriti nečedno reklamo tudi na sebi povse resnične navedbe, če so le sposobne za prevaro.

Vse gori povedano je izraženo dovolj določno že v prvem odstavku čl. 2 nač., prav odveč je, da vsebujejo kar trije naslednji odstavki gor. člena načrta nekak kazuistični komentar, posnet iz judikature nemških sodišč. Zlasti velja to o razlagi pojma javnosti v 4. odstavku tega člena²¹. Vsak praktičen pravnik mora znati, da pomeni »razširjanje« priobčitev kake vesti ali navedbe večjemu krogu oseb. Sicer bi se v čl. 2. odst. 1 nač. tudi mesto ali »razprostire« bolje kar dejalo »priobči večjemu krogu oseb«²².

V čl. 26. nač. drugega poglavja je označen kaznivi prestop ek nepošten e (nečedne) reklame. Tu je potrebna namera prevariti in s tem kakšnemu podjetju pribaviti prednost pred tekmujočimi podjetji. Storilec mora imeti tudi zavest o neresničnosti (!) navedb in njih sposobnosti, povzročiti prevaro.

Obširno razpravlja načrt v prvem poglavju v čl. 4 do čl. 10. o lažnivi oznaki izvora (porekla) blaga v civilnopravnem smislu. Avstrijski zakon o. n. t. smatra taka dejanja le kot nečedno reklamo. V tem, ko je govoril čl. 2. odst. 1 nač. o navedbah, sposobnih za prevaro, mora lažna oznaka v trgovinskem prometu povzročiti pogrešno mnenje o geografičnem kraju, kjer je proizvedeno dotično blago. Tukaj javnost dejanja ni potrebna, zadošča sposobnost takih oznak, da povzročijo gori opisano pogrešno mnenje. Tudi tej dovolj točni definiciji dodaja načrt kazuistične določbe, da je semkaj šteti tudi več ali manj prikrite označbe pro-

²¹ Čl. 2, odst. 4: »Smatra se, da je navod učinjen javno i tada, kad se saopšti većem krugu lica, naročito u natpisima na rob i njenim omotima, u oglasima, fakturama, poslovnim cirkularima, cenovnicima i tiskanicama.«

²² Kaj pa je s primeri, kjer pri nečedni reklami ni govoriti o javnem razširjanju. Če taka nejavna reklama nasprotuje dobrim šegam, to je, če krši etično pojmovanje pravično mislečih, ji bo pač priti v okom s pomočjo generalne klavzule čl. 1 nač.

izvodnega kraja, navaja pa še po vzorcu češkoslovaškega zakona o. n. t. brez prave potrebe, kakšnih označb da ni smatrati kot lažnih po smislu predstojećih določb.²³

Za učin kaznivega prestopka te vrste zadošča, da se izvor robe napačno označi v zavesti, da je ta označba nepravilna. Ne zahteva pa se, da bi morala nastopiti škoda ali da bi storilec imel namen oškodovanja.

Pripomniti je, da naš načrt ni prevzel določbe § 9 čsl. zakona o. n. t. o tem, da je kot lažno oznako krajevnega izvora robe tudi smatrati, če zaznamuje prodajalec blago zgolj s svojim imenom ali naslovom, pa ne pove ne države, ne pokrajine ali kraja, kjer je to blago izgotovljeno. To velja seveda le tedaj, če je tako opuščenje sposobno, da v trgovinskem prometu provzroči gori opisano pogrešno mnenje. Zdi se nam, da je gornja določba vendarle predalekosežna in odobravati se mora, da ni te določbe v našem načrtu, kajti primere, kjer že sam naslov prodajalca po prostem preudarku pomeni lažno krajevno označbo izvora, ima načrt itak v mislih.

V razmeroma kratkem čl. 11. govori načrt o civilnopravnih, v čl. 28 pa o kazenskopravnih znakih nečedne tekme z zapostavljanjem (»ocrnjivanjem«²⁴ — »hudjenjem«). Tu se načrt ne drži besedila § 10 čsl. zakona o. n. t., temveč sledi — deloma — besedilu avstrijskega zakona (§ 7) o isti materiji. Želeti bi bilo, da bi se ves ta člen (čl. 11. nač.) preobrazil po češkoslovaškem vzorcu. Češkoslovaški zakon namreč opravičeno smatra prav glede na nevarnost te oblike nečedne tekme kot potrebno, da se razširi krog zaščite tako glede predmeta, sredstev v svrhu zapostavljanja in sposobnosti oškodovanja napram podobnim predpisom avstrijskega zakona. Poudariti je še posebno silno nevarnost razširjevanja le subjektivnih nazirani, storjenih v cilju tekmovanja.

Dočim češkoslov. zakonu zadošča za to vrsto nečedne tekme, da kdo stori ali razširja neresnične navedbe (»navode« po smislu čl. 58. toč. 4 nač.²⁵) o razmerah kakega podjetja, načrt v čl. 11. zahteva raznašanje takih dejstev ali razširjanje neres-

²³ Čl. 7. nač.: Neće se smatrati kao lažna oznaka porekla sama upotreba stranog jezika, ako je istinito poreklo robe jasno, a ne skriveno označeno.

²⁴ »Ocrnjivanje« v francoščini: dénigrement.

²⁵ Čl. 58, toč. 4. nač.: Pod navodom, o kome je reč u čl. 2, 3, 8, 11, 26, 36, podrazumevaju se ne samo usmeni, pismeni ili štampani navodi, već i slika ili ma kakva priprema, koja je namenjena i sposobna, da ga zameni.

ničnih navedb o podjetju, o osebi podjetnika ali vodji podjetja, o proizvodih, storjenih poslih drugega. Pri obeh besedilih pa je bistveni znak, da se izvrše gornja dejanja v cilju tekmovanja. Odgovornost nastopa, če storilec ne dokaže resnice svojih navedb. Zanimiv je odst. 2. § 9 čsl. zak. o neč. tekmi, da zadobe tudi resnične navedbe značaj te vrste nečedne tekme, ako storilec po posebnih razmerah ni bil k temu primoran²⁶ in je imel zavest (slednjo pa mora tožitelj dokazati), da utegnejo take navedbe v izdatni meri oškodovati podjetje. Res je, da se ta določba čsl. zakona sploh označuje kot prestroga, radi česar tudi po »obrazloženju« k načrtu ni bila vanj sprejeta. Seveda je naravno, da ne sme biti odgovornosti za stvarno kritiko; o tej je reči, da je javnosti potrebna in koristna. Pa kaj drugega je s takimi resničnimi navedbami, ki prav za prav z obratom podjetja nimajo nobene zveze, pa so bile storjene zgolj v konkurenčnem namenu. Mislimo le na primere, ko se kaže na politično kretanje ali mišljenje podjetnika zgolj v cilju oškodovati njegovo podjetje v medsebojnem tekmovanju. To so zloglasni pozivi na bojkot podjetja, ki jih pa niso narekovali etično opravičljivi razlogi, temveč le cilji umazane konkurence. Včasih so pa taka navajanja zelo spretno sestavljena, da jih ne bo mogoče zasledovati po splošni določbi čl. 1 nač., ker je tu potreben dokaz, da nasprotujejo dobrim šegam.

Po načrtu ni civilnopravne odgovornosti za zaupna obvestila o drugem podjetju ali podjetniku, če ima na tem izvestilec ali pa naslovník pravni interes in so obvestila resnična. Po čsl. zakonu (§ 10 odst. 3) ni tožbe zoper zaupne in brezplačne informacije izvzemši primere, kjer tožitelj dokaže, da so bile te informacije vedoma neresnične. Pritrujemo načrtu, da je polagati osobito važnost na resničnost zaupnih obvestil, ne pa toliko na okolnost, če so dana proti nagradi ali ne.

Glede znakov nečedne tekme z zapostavljanjem je treba še omeniti, da tu ni potrebna javnost dejanja in da more biti storilec vsaka oseba, ne samo tekmovalec. A ne zadošča le osebni namen oškodovanja (n. pr. iz razlogov maščevanja), temveč mora imeti storilec namero tekmovanja.

Kazenskopravno je prestop ek nečedne tekme z zapostavljanjem (čl. 28 nač.) toliko dolozen delikt, ker zahteva pri izvrševanju ali razširjanju neresničnih navedb popolno zavednost o teh okolnostih, a je glede možnosti oškodovanja očrjenega podjetja le potrebna objektivna sposobnost navedb, da povzročijo tako oškodovanje. Po čsl. zakonu o. n. t. (§ 27) je slednja okolnost

²⁶ Dokazno breme je tu isto, kakor pri § 489 avstr. k. z.

tudi subjektivni znak tega prestopka. Zdi se nam, da je pritrčiti besedilu našega načrta, ki je opravičeno strožji.²⁷

Nadaljnja oblika nečedne tekme je zloraba označenja in zunanjih uredb tujega podjetja²⁸. Čl. 12 in 13 nač. obravnavata zasebnopravne, čl. 29. pa kazenskopravne znake te vrste nečedne tekme. V prvem pogledu je bistvena uporaba imena, firme, posebne označbe podjetja ali obrata na način, da more nastati v prometu z odjemalci zabloda²⁹ slednjih glede na ime itd., katerih se opravičeno že drug tekmovalc poslužuje. Nova je napram čsl. zakonu o n. t. določba odst. 2. čl. 12 nač., ki predvideva tako zlorabo imena itd. celó, če je dano privoljenje opravičenega imetnika podjetja ali obrta s tem imenom (itd.). Ta določba meri po obrazloženju na inozemska podjetja, ki svoje sicer renomirano blago zaradi carinske zaščite ne morejo uvažati, a zato prodajo pravico posluževati se njihovega imena itd. domačemu podjetju, ki na tak način zvaži k sebi odjemalce v škodo drugih tekmovalcev. Ti utegnejo biti na tak način seveda posredno oškodovani.

Drugo vrsto zlorabe opisuje odst. 3, čl. 12 nač. Tu nadomeščajo ime itd. zunanje uredbe (oprema robe, omota, tiskovine, katalogi itd.) podjetja ali obrta. K temu pa je še poudariti, da naj velja v krogu odjemalcev taka zunanja uredba kot značilna za gotovo drugo podjetje.

Še nadaljnji popolnoma nov primer te vrste nečedne tekme ustvarja čl. 13. nač., ki odreja, da naj se gori omenjeni predpisi uporabljajo tudi na naslov in zunanji videz naslovnega lista knjige in drugih proizvodov tiska, kakor tudi na naslov gledališkega, muzikalnega ali kinomatografičnega dela, katerih se opravičeno poslužuje že drug tekmovalc. Tudi taka zloraba mora biti sposobna, da ustvarja zablodo med odjemalci.

Z novimi dostavki napram čsl. in avstr. zakonu o n. t. (čl. 12 odst. 2. in čl. 13 nač.) so postale določbe o nečedni tekmi z zlorabo imena itd. ter zunanjih uredb podjetja zelo komplicirane. Bilo bi jih po našem naziranju poenostaviti in spraviti v tako splošno obliko, da bi mogla judikatura uspešno vse navedene in mogoče še druge primere takih zlorab zakonu prienačiti. Osobito odveč je tudi pri sedanjem zunanjem besedilu čl. 12. nač. njegov šesti

²⁷ Motivi k čsl. zakonu o neč. tekmi naglašajo, da pri stavljenem zahtevku na povračilo škode tožitelju ni treba dokazovati, da je storilec neresničnost in škodljivost svojih navedb spoznal ali moral spoznati.

²⁸ »Zloupotreba obeležja i spoljašnjih uredjenja tudjeg preduzeća« — glej pripombo 16 zgoraj. Prim. tudi §§ 11 čsl., 9 avstr. in 16 nem. zak. o neč. tekmi.

²⁹ V srbskem jeziku: »pometnja medju mušterijama«.

odstavek, ki pravi, da so kot taka zloraba upoštevnne celo neznatne izmenjave, čim ne izključijo zablode odjemalcev.

Kazenskopravni znaki prestopka zlorabe imena itd. ter zunanjih uredb tujega podjetja se naslanjajo točno na privatnopravno važne bistvene znake. Poleg objektivne zablode je potreben še namen storilcev tako zablodo pri odjemalcih povzročiti.

Nov tip nečedne tekme ustvarja naš načrt v svojem čl. 14 prvega poglavja in skladno tudi v čl. 30. drugega poglavja. Gre tu za neupravičeno objavo dnevnih novic in vesti v cilju tekmovanja z drugimi časopisi, katerim so bile gorenje novice in vesti neposredno od korespondenta ali agencije namenjene v upravičeno prvenstveno priobčitev, a jih storilec predhodno objavi v drugem časopisu. Odgovoren more postati tudi izdajatelj ali urednik, ki vedoma sprejme take vesti. Kazenskopravni znaki pregreška te vrste nečedne tekme so prav isti, a dočim je namen storilca v čl. 14. nač. označen na kratko z besedami »v cilju utakmice«, rabi čl. 30 ponovno v svojem prvem in drugem odstavku po našem naziranju preobširno označenje subjektivne strani, ko pravi o storilcu, da mora imeti namero, da s svojim nepoštenim (!) delom doseže prednost v tekmovanju.

Načrt se naslanja skoro povse na čl. zakon³⁰ v civilnopravnem ter kazenskopravnem pogledu v čl. 15. in 31., kjer opisuje nečedno tekmo s podkupovanjem (»podmičivanjem«). Zasebnopravno in kazenskopravno je treba ločiti med aktivnim in pasivnim podkupovanjem. Storilec je oni, ki podkupuje uslužbenca ali izvrševalca del, na drugi strani tudi slednji, ki se da podkupiti ali zahteva darilo itd. Bistveni znaki za aktivno podkupovanje so pa ti-le. Storilec mora v gospodarskem prometu osebi, ki je v službi podjetja ali po njegovem naročilu posluje, ponuditi, obljubiti ali izročiti bodisi darilo ali drugo korist v svrhu, da s pomočjo nečednega ponašanja³¹ te osebe sebi ali drugemu pridobi prednost v tekmovanju pred drugimi tekmovalci. Po motivih tako nečedno ponašanje ni le protipravno, temveč nasprotuje tudi dobrim šegam.

Prav iste znake kaže postopek nečedne tekme s podkupovanjem. O tem, da zapadeta darilo in korist v prid državnih blagajni (čl. 31 nač.) ter o izreku neveljavnosti storjenega ali ponujenega darila ali koristi (čl. 15. zad. odst. nač.) govorimo še pozneje.

(Konec prih.)

³⁰ Prim. § 12 čl., § 10 avstr. in § 12 nem. zak. o nečedni tekmi. Prim. § 1013 o. d. z.; § 13 zak. o trg. pomočnikih.

³¹ Načrt govori o »nepoštenem« ponašanju.